

ÖĞRETMENLERİN "DİJİTAL VATANDAŞLIK ve ALT BOYUTLARI" HAKKINDAKİ DÜZEYLERİ

(VAN İLİ ÖRNEĞİ)

Erhan GÖRMEZ*

Öz

Bu araştırmanın amacı, farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin "dijital vatandaşlık ve boyutları" hakkındaki düzeylerini ortaya koymaktır. Bu çalışmada, nitel veri toplama araçlarından görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Van İli Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan 69 Sınıf öğretmeni, 34 Sosyal Bilimler öğretmeni, 21 Görsel Sanatlar ve Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni, 35 Türkçe öğretmeni, 25 Yabancı Dil öğretmeni, 23 Fen Bilimleri öğretmeni, 23 Matematik öğretmeni, 15 Teknoloji ve Tasarım ve diğer branşlardan 20 öğretmen ile araştırmacı tarafından hazırlanan standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formunda kullanılan sorular uzman hocaların görüşleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Araştırmada, öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde: araştırmaya farklı branşlardan katılan öğretmenlerin çoğunluğunun "dijital vatandaşlık, dijital okuryazarlık, dijital etik, dijital kanun, dijital hak ve sorumluluklar, dijital sağlık ve dijital güvenlik" gibi kavramların ne olduğuna "Hayır, bilmiyorum" cevabını verdikleri; dijital ticaret kavramını "İnternet aracılığıyla yapılan ticaret", dijital iletişim kavramını da " Sosyal medya araçlarıyla iletişime geçmek" şeklinde tanımladıkları görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Dijital Vatandaşlık, Dijital Vatandaşlık Alt Boyutları, Öğretmenler

THE LEVEL OF THE TEACHERS ABOUT THE "DIGITAL CITIZENSHIP AND ITS SUB-DIMENSIONS" (VAN CITY SAMPLE)

Abstract

The aim of this study is to determine the level of the teachers' "digital citizenship and its sub-dimensions" working in different branches. In this qualitative study, interview method was used to gather required data. In the scope of the research, the interviews were conducted with 69 Primary School teachers, 34 from Social Studies Education teachers, 21 from Visual Art and Physical Education and Sport teachers, 25 from Foreign Language teachers, 23 from Physical Sciences teachers, 23 from Mathematics teachers, 15 from Technology Design teachers and 20 from different teaching branches working in schools affiliated to the Ministry of Education in Van Province by using Standardized open-ended interview forms developed by the researcher. The questions used in Standardized open-ended interview forms were prepared taking the views of experienced teachers into consideration. The data gathered through the teacher's interviews were analyzed by applying content analysis method. Having evaluated the research results in general, the majority of the teachers who attended the research in different branches mostly give "No, I don't know" answer to the questions pertaining to such concepts as digital citizenship, digital communications, digital literacy, digital etiquette, digital rights and responsibilities"; and define the digital commerce concept as "the commerce conducted via internet", also define the digital communication as "getting contact with the social media tools".

Keywords: Digital Citizenship, Sub-dimensions of the Digital Citizenship, Teachers

GİRİŞ

Teknolojinin baş döndürücü bir şekilde geliştiği ve tüm hayatı derinden etkilediği bir çağda yaşamaktayız. Teknoloji dünyasında yaşanan bu hızlı değişim ve dönüşüm gündelik hayatta kullanılan araçların da farklılaşmasına, teknolojik bir boyut almasına neden olmuştur. Teknolojik gelişmelerden nasibini alarak dijital bir boyuta ulaşan kavramlardan biri de

* Yrd.Doç.Dr. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bölümü, erhangormez@hotmail.com

“vatandaşlık” kavramıdır. Dijital teknolojinin toplumsal hayata olan yansımaları sonucu farklı bir anlam kazanan vatandaşlık kavramı, bugün dijital vatandaşlık olarak ifade edilmektedir.

Dijital vatandaşlık kavramına bir açıklama getirmeden önce vatandaşlık kavramını açıklamak gerekir. Vatandaşlık, belirli bir sosyal, politik veya ulusal topluluğun vatandaşı olmayı ifade eder. Vatandaşlık hem hakları hem de sorumlulukları taşıma işidir. Vatandaşlık, bir kişiyi devlete bağlayan uyrukluk (tabiiyet) bağıdır (Kepenekçi, 2013). “Vatandaş” kavramı da yaşanan gelişmelerle devlete bağlı birey olmanın ötesinde devleti ve toplumu ilgilendiren konularda etkin olmak anlamına gelmektedir (Kızılay, 2015).

Gelişen teknoloji ile birlikte vatandaş ve vatandaşlık gibi kavramların dijital bir yapıya büründüğünü görmekteyiz. Teknolojiyi yakından takip eden ve etkili bir biçimde kullanan bireylerin nitelikli bir vatandaşın taşıması gereken tüm vasıfları taşıyarak dijital ortamda neleri yapmaları, neleri yapmamaları gerektiğini bilmeleri dijital vatandaşlık kavramını ortaya çıkarmıştır (Görmez, 2016).

Dijital vatandaşlık öğretmenlere, teknoloji liderlerine ve ailelere öğrencilerin veya çocukların teknolojiyi düzgün kullanabilmeleri için neleri bilmeleri gerektiğini gösteren bir kavramdır. Dijital vatandaşlık sadece bir aracın nasıl kullanıldığını öğretmekten daha öte çocukları ve kullanıcıları teknoloji merkezli bir topluma hazırlama yöntemidir (<http://www.digitalcitizenship.net/>, 12.08.2016). En temel düzeyde Dijital vatandaşlık, saygı başlığı altında kendine saygı, diğerlerine saygı ve fikir hakkına ve diğer haklara saygı; koruma başlığı altında kendini koruma, diğerlerini koruma ve fikir hakkını ve diğer hakları koruma özelliklerini taşır (Churches, 2011).

Bu temel unsurlar Dijital vatandaşlık kavramı hakkında düşünmemize yardımcı olurken, çok daha kapsamlı bir yapıyı Ribble (2011) yaptığı çalışmalarla ortaya koymuştur. Ribble ve arkadaşları dijital vatandaşlığın kompleks yapısı ve teknolojinin kötü ve yanlış kullanımı nedeniyle bu kavramı tam olarak ifade edebilmek için 9 alt davranış boyutundan söz etmektedir. Bu boyutlardan, dijital erişim, “toplumda ful elektronik katılımı; dijital ticaret, çevrimiçi ürün satma ve almayı; dijital iletişim, elektronik bilgi alışverişini; dijital okuryazarlık, teknoloji ile ilgili öğrenme-öğretme sürecini ve teknolojinin kullanımını; dijital adap, davranış standartları ve online yöntemleri; dijital kanunlar, online prosedürlerin ve eylemlerin sorumluluğunu; dijital güvenlik, öğrenenlerin, personelin ve kuruluşların korunması için elektronik önlemleri; dijital sağlık ve sıhhat, dijital dünyada fiziksel ve psikolojik iyi olma halini; dijital haklar ve sorumluluklar, dijital dünyaya kadar uzanan özgürlükleri ifade etmektedir (Alberta, 2012).

Dijital vatandaşlık ve alt boyutları günümüz bireylerinin sahip olması gereken önemli nitelikler arasında sayılmaktadır. Bu niteliklerin kazanılmasına yardımcı en önemli kuruluşlar şüphesiz okullardır. Okullar, dijital teknolojiyi kullanan öğrenciler ile bu teknolojiyi kullandırma noktasında üstüne düşeni yapan öğretmenlerle çağdaş bir yapıya kavuşacaktır. Gürçan’a (2013) göre dijital okuryazarlık “Anlama, bilgisayarlar yoluyla sunulan geniş ölçekteki çoklu-formattaki enformasyonu kullanabilme yetisidir”. Öğrencilerin dijital araçların belirli özelliklerini anlamalarının önemine dikkat çekmektedir, aynı zaman da öğrencilerin okul müfredatının bir parçası olarak oluşturulmuş bu araçları uygun bir biçimde nasıl kullanılacağını keşfetmek için uygun fırsat olduğuna dikkat çekmektedir. Bu görüntünün en önemli özelliği öğretmenlerin teknolojiyi kullanma yeteneklerini geliştirmesi ve planlamayı nasıl yapacakları ve öğrenciyi dijital araçları uygun bir biçimde kullanmaya nasıl dahil edecekleridir.

Çağın modern eğitim anlayışları dikkate alınarak yukarıda değinilen dijital vatandaşlık kavramının ve alt boyutlarının eğitim ortamlarında öğretmenler tarafından öğrencilere

kazandırılması oldukça önemli bir konudur. Diğer önemli bir konuda öğretmenlerinin sahip oldukları dijital bilgi düzeyinin, öğrencilerden daha alt düzeyde olmasıdır (Görmez, 2016). Prensky (2005) eğitimcilerin 21. yüzyılın dijital dünyasında sürüklendiklerini ve halen birçok işi eski yöntemlerle yaptıklarını, kafalarını günlük yaptıkları işlerden kaldırıp yeni gelişen görüşleri incelemelerinin zamanı geldiğini ifade etmektedir (Prensky, 2005). Bundan dolayı öğretmenlerin toplumun gereksinimlerine göre kendilerini yetiştirmeleri ve çağın değişen şartlarını yakından takip etme konusunda her türlü çabayı göstermeleri gerekmektedir. Bu çalışma da toplumu aydın görüşleri ile şekillendiren öğretmenlerin çağdaş toplumların fertlerinde bulunması gereken bir nitelik olan “dijital vatandaşlık ve onu tamamlayan alt boyutlara” ne düzeyde sahip olduklarını ortaya koymaya çalışmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmenlerin "dijital vatandaşlık ve alt boyutları" hakkındaki düşüncelerini ortaya koyarak, konuyla alakalı yeterlilik düzeylerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Dijital vatandaşlık kavramının ne olduğu konusunda farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerinde bir fark var mıdır?
2. Dijital vatandaşlık kavramının alt boyutlarından olan;
 - Dijital erişim,
 - Dijital ticaret,
 - Dijital iletişim,
 - Dijital okuryazarlık,
 - Dijital etik,
 - Dijital kanun,
 - Dijital haklar ve sorumluluklar,
 - Dijital sağlık,
 - Dijital güvenlik, kavramlarının ne olduğu konusunda farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerinde bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, örnek olay çalışması deseninde, nitel bir çalışmadır. Yıldırım ve Şimşek (2011) nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamaktadırlar.

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan örnek olay (case study) stratejisinden faydalanılmıştır. Örnek olay çalışmaları, farklı sosyal olguları betimlemek, açıklamak ve değerlendirmek amacıyla yapılmaktadır. Bu nedenle örnek olay çalışmasıyla bir olgu betimlenebilir, açıklanabilir ve değerlendirilebilir. Bu çalışmada da MEB’e bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin dijital vatandaşlık ve alt boyutları ile alakalı düzeyleri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2016 ikinci kanaat döneminde Van İli Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan 69 Sınıf öğretmeni, 34 Sosyal Bilimler öğretmeni, 21 Görsel Sanatlar ve Beden Eğitimi Öğretimi ve Spor öğretmeni, 35 Türkçe öğretmeni, 25

Yabancı Dil öğretmeni, 23 Fen Bilimleri öğretmeni, 23 Matematik öğretmeni, 15 Teknoloji ve Tasarım ve diğer branşlardan 20 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yönteminin türlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme dikkate alınarak seçilmiştir. Burda amaç, görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Tablo 1. Araştırmanın Yapıldığı Okullar ve Branş Dağılımı

Okullar	Branşlar								
	Sınıf	Türkçe	Sosyal B.	İngilizce	Fen Bilimleri	Matematik	Beden/Görsel Sanatlar	Teknoloji Tasarım	Diğer Öğretmenlikler
Ferit Melen	6	2	3	2	2		2	2	4
Hacı Bekir	8	3	3	2	1	1	2	2	3
Kahraman Çocuklar Borsası İstanbul	7	3	2	4	4	2	2	2	5
Turgut Reis	9	3	2	1	3	3	2	1	2
Vali Ali Cevdet Bey	7	2	2	1	2	2	2	1	-
Toki Memur Sen Mehmet Akif İnan	2	3	2	2	2	2	2	2	-
Van Kulu	7	3	3	2	1	3	3	1	2
Hüsrev Paşa	8	1	3		1			2	
Fevzi Geyik		3	3	3	3	3	3	1	1
Hasan Ali Yücel	7	3	3	1	1	2	1	1	2
Lütfiye Binnaz Saçlı		5	3	4	2	2	1	-	1
Özgün Çoşkun Haydaroğlu	5	2	3	2	1	3	2	-	-
Hilmi Irak	3	2	2	1	-	-	1	-	-
Toplam	69	35	34	25	23	23	21	15	20

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi türlerinden biri olan standartlaştırılmış açık uçlu görüşme türünden faydalanılmıştır. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme, dikkatlice yazılmış ve belirli sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur. Araştırma kapsamında toplam 265 öğretmen ile araştırmacı tarafından hazırlanan standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu (EK-1) kullanılarak görüşme gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada veriler 'görüşme' yöntemi çeşitlerinden "Standartlaştırılmış Açık Uçlu Görüşme Formu" aracılığı ile toplanmıştır. Öğretmenler ile yapılan görüşmelerinden elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çerçevede içerik analizi yoluyla veriler tanımlanmaya ve verilerin içinde

saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. İçerik analizini oluşturan bölümlerde yapılanların incelediğininide:

Verilerin Kodlanması:Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılan kod ve temalar EK-2’de verilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmede alt problemler dikkate alındığında verilerden toplam 32 koda ulaşılmıştır. Her kod ilgili olduğu tema başlığının altında verilmeye çalışılmıştır.

Temaların Bulunması:Çıkan kodlardan yola çıkarak verileri genel düzeyde açıklayabilen ve kodları belirli kategorilerde toplayan temalara ulaşılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmede alt problemler dikkate alındığında verilerden toplam 10 temaya ulaşılmıştır.

Kodların ve Temaların Düzenlenmesi:Öğretmenlerle yapılan görüşmede ulaşılan toplam 32 kod, yine belirlenen 10 temaya bölüştürülmüştür.

Bulguların Yorumlanması:Bu son aşamada toplanılan verilere anlam kazandırmak, bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak, neden- sonuç ilişkilerini belirtmek, bulgulardan bir takım sonuçlar çıkarmak ve elde edilen sonuçların önemini ortaya koymak için kapsamlı yorumlar yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular çözümlenerek yorumlanmıştır.

Tablo 2. "Dijital vatandaşlık" kavramının ne olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayın mıdır?

Kodlar	Bölümler	Cinsiyet	Toplam
Hayır, Bilmiyorum	Sınıf Ö	20e	44
		24k	
	Türkçe Ö.	10e	17
		7k	
	Sosyal B. Ö.	15e	16
		1k	
	İngilizce Ö.	6e	12
		6k	
	Fen Bilimleri Ö.	7e	9
		2k	
	Matematik	3e	9
		6k	
	Beden/Görsel S.Ö.	8e	12
		4k	
Teknoloji Tasarım Ö	4e	6	
	2k		
Diğer Öğret.	6e	9	
	3k		
Sınıf Ö	6e	14	
	8k		
Türkçe Ö.	4e	7	
	3k		
Sosyal B. Ö.	6e	8	
	2k		
İngilizce Ö.	1e	4	
	3k		

	Fen Bilimleri Ö.	3e 2k	5
e-devleti sık kullanan kişiler	Matematik	4e 1k	5
	Beden/Görsel S.Ö.	2e 6k	8
	Teknoloji Tasarım Ö	2e 3k	5
	Diğer Öğret.	2e 4k	6
	Sınıf Ö	6e 3k	9
	Türkçe Ö.	3e 2k	5
	Sosyal B. Ö.	3e 4k	7
	İngilizce Ö.	2e 3k	5
	Fen Bilimleri Ö.	2e 4k	6
Sanal ortamda etkin olan vatandaş	Matematik	2e 3k	5
	Beden/Görsel S.Ö.	- -	-
	Teknoloji Tasarım Ö	1e 1k	2
	Diğer Öğret.	- 1k	1
	Sınıf Ö	- 2k	2
	Türkçe Ö.	3e 3k	6
	Sosyal B. Ö.	1e 2k	3
	İngilizce Ö.	2e 2k	4
Günlük işlerini genelde internet aracılığı ile halleden kişi	Fen Bilimleri Ö.	1e 2k	3
	Matematik	2e 2k	4
	Beden/Görsel S.Ö.	1e -	1
	Teknoloji Tasarım Ö	- 2k	2
	Diğer Öğret.	3e 1k	4

Tablo 2 incelediğinde Sınıf (44) ve Beden/Görsel Sanat öğretmenlerinin yarıdan fazlasının (12), diğer tüm öğretmenlik alanlarının da yarıya yakınının “Dijital Vatandaşlık” kavramınınne olduğuna *Hayır, bilmiyorum* cevabını verdikleri; tüm öğretmenlik alanlarının çok azının (1/3 veya 1/4) dijital vatandaşlık kavramını “e-devleti sık kullanan kişiler, Sanal

ortamda etkin olan vatandaş ve Günlük işlerini genelde internet aracılığı ile halleden kişi” olarak ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 3. "Dijital erişim" kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?

Kodlar	Bölümler	Cinsiyet	Toplam
Hayır, Bilmiyorum	Sınıf Ö	16e 16k	32
	Türkçe Ö.	7e 6k	13
	Sosyal B. Ö.	8e 2k	10
	İngilizce Ö.	5e 6k	11
	Fen Bilimleri Ö.	1e 3k	4
	Matematik	3e 3k	6
	Beden/Görsel S.Ö.	9e 5k	14
	Teknoloji Tasarım Ö	4e 5k	9
	Diğer Öğret.	6e 2k	8
	İnternet ve digital araçlar vasıtasıyla bilgiye erişim	Sınıf Ö	16e 21k
Türkçe Ö.		13e 9k	22
Sosyal B. Ö.		17e 7k	24
İngilizce Ö.		6e 8k	14
Fen Bilimleri Ö.		12e 7k	19
Matematik		8e 9k	17
Beden/Görsel S.Ö.		2e 5k	7
Teknoloji Tasarım Ö		3e 3k	6
Diğer Öğrt		5e 7k	12

Tablo 3 incelediğinde Teknoloji Tasarım (9) ve Beden/Görsel Sanatlar öğretmenlerinin (14) yarıdan fazlasının “Dijital erişim” kavramının ne olduğuna “Hayır, bilmiyorum” cevabını verdikleri, diğer tüm öğretmenlik alalarının yarıdan fazlasının bu kavramı “İnternet ve digital araçlar vasıtasıyla bilgiye erişim” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 4. Dijital ticaret kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?

Kodlar	Bölümler	Cinsiyet	Toplam
Hayır, Bilmiyorum	Sınıf Ö	12e 12k	24
	Türkçe Ö.	3e 4k	7
	Sosyal B. Ö.	9e 2k	11
	İngilizce Ö.	5e 5k	10
	Fen Bilimleri Ö.	1e 2k	3
	Matematik	2e 2k	4
	Beden/Görsel S.Ö.	6e 4k	10
	Teknoloji Tasarım Ö	2e 5k	7
	Diğer Öğret.	3e 1k	4
	İnternet aracılığıyla yapılan ticaret	Sınıf Ö	20e 25k
Türkçe Ö.		17e 11k	28
Sosyal B. Ö.		16e 7k	23
İngilizce Ö.		6e 9k	15
Fen Bilimleri Ö.		12e 8k	20
Matematik		9e 10k	19
Beden/Görsel S.Ö.		5e 6k	11
Teknoloji Tasarım Ö		5e 3k	8
Diğer Öğrt		8e 8k	16

Tablo 4 incelediğinde tüm öğretmenlerin yarısından fazlasının “Dijital ticaret” kavramını İnternet aracılığıyla yapılan ticaret şeklinde tanımladıkları görülmektedir.

Tablo 5. Dijital iletişim kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?

Kodlar	Bölümler	Cinsiyet	Toplam
Hayır, Bilmiyorum	Sınıf Ö	13e 11k	24
	Türkçe Ö.	6e 6k	12
	Sosyal B. Ö.	12e 2k	14
	İngilizce Ö.	5e 5k	10
	Fen Bilimleri Ö.	2e 5k	7
	Matematik	3e 4k	7
	Beden/Görsel S.Ö.	7e 4k	11
	Teknoloji Tasarım Ö	3e 2k	5
	Diğer Öğret.	5e 4k	9
	Sosyal medya araçlarıyla iletişime geçmek	Sınıf Ö	19e 26k
Türkçe Ö.		14e 9k	23
Sosyal B. Ö.		13e 7k	20
İngilizce Ö.		8e 7k	15
Fen Bilimleri Ö.		11e 5k	16
Matematik		8e 8k	16
Beden/Görsel S.Ö.		4e 6k	10
Teknoloji Tasarım Ö		4e 6k	10
Diğer Öğrt		6e 5k	11

Tablo 5 incelediğinde tüm öğretmenlerin yarısından fazlasının “Dijital iletişim” kavramını “Sosyal medya araçlarıyla iletişime geçmek” şeklinde tanımladıkları görülmektedir

Tablo 6. Dijital okuryazarlık kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?

Kodlar	Bölümler	Cinsiyet	Toplam
Hayır, Bilmiyorum	Sınıf Ö	21e 11k	32
	Türkçe Ö.	8e 5k	13
	Sosyal B. Ö.	12e 2k	14
	İngilizce Ö.	5e 6k	11
	Fen Bilimleri Ö.	2e 2k	4
	Matematik	3e 2k	5
	Beden/Görsel S.Ö.	9e 4k	13
	Teknoloji Tasarım Ö	4e 3k	7
	Diğer Öğret.	4e 4k	8
	Sanal ortamda e-kitap, e-dergi,e-gazete okumak	Sınıf Ö	9e 21k
Türkçe Ö.		12e 6k	18
Sosyal B. Ö.		7e 3k	10
İngilizce Ö.		3e 5k	8
Fen Bilimleri Ö.		8e 3k	11
Matematik		5e 7k	12
Beden/Görsel S.Ö.		2e 4k	6
Teknoloji Tasarım Ö		2e 2k	4
Diğer Öğret.		5e 3k	8
Kitle iletişim araçları ve dijital araçları etkin kullanan kişiler		Sınıf Ö	2e 5k
	Türkçe Ö.	- 3k	3
	Sosyal B. Ö.	1e 3k	4
	İngilizce Ö.	1e 1k	2
	Fen Bilimleri Ö.	2e 2k	4
	Matematik	2e 3k	5
	Beden/Görsel S.Ö.	-	-

		-	
	Teknoloji Tasarım Ö	1e 2k	3
	Diğer Öğret.	1e 1k	2
	Sınıf Ö	-	-
	Türkçe Ö.	- 1k	1
	Sosyal B. Ö.	1e	1
	İngilizce Ö.	- 2e	2
Medya iletilerinde yer alan işaret ve sembolleri anlayan kişiler	Fen Bilimleri Ö.	1e 3k	4
	Matematik	1e	1
	Beden/Görsel S.Ö.	- 2k	2
	Teknoloji Tasarım Ö	- 1k	1
	Diğer Öğret.	1e 1k	2
	Sınıf Ö	-	-
	Türkçe Ö.	-	-
Uzaktan eğitim uygulamaları	Sosyal B. Ö.	4e 1k	5
	İngilizce Ö.	- 2k	2
	Fen Bilimleri Ö.	-	-
	Matematik	-	-
	Beden/Görsel S.Ö.	-	-
	Teknoloji Tasarım Ö	-	-
	Diğer Öğret.	-	-

Tablo 6 incelendiğinde Sınıf, Beden/Görsel Sanatlar, Sosyal Bilgiler, İngilizce, Türkçe, Teknoloji Tasarım ve Diğer grubunda yer alan öğretmenlerin yarıya yakının “Dijital okuryazarlık” kavramının ne olduğuna “Hayır, bilmiyorum cevabını verdikleri; bu alanlardaki diğer öğretmenlerin yarsının, özellikle de Fen Bilimleri ve Matematik öğretmenliği alanlarındaki öğretmenlerin çoğunluğunun dijital okuryazarlık kavramını “Sanal ortamda e-kitap, e-dergi,e-gazete okumak ve Kitle iletişim araçları ve dijital araçları etkin kullanan kişiler” şeklinde ifade ettikleri ve tüm öğretmenlerin genel olarak “Medya iletilerinde yer alan işaret ve sembolleri anlayan kişiler ve Uzaktan eğitim uygulamaları” kavramlarını çok az kullandıkları görülmektedir.

Tablo 7. Dijital etik kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?

Kodlar	Bölümler	Cinsiyet	Toplam
Hayır, Bilmiyorum	Sınıf Ö	19e 17k	36
	Türkçe Ö.	8e 4k	12
	Sosyal B. Ö.	13e 5k	18
	İngilizce Ö.	7e 8k	15
	Fen Bilimleri Ö.	7e 4k	11
	Matematik	4e 8k	12
	Beden/Görsel S.Ö.	8e 4k	12
	Teknoloji Tasarım Ö	5e 3k	8
	Diğer Öğret.	6e 3k	9
	Sanal ortamda etik davranma	Sınıf Ö	13e 18k
Türkçe Ö.		7e 10k	17
Sosyal B. Ö.		9e 4k	13
İngilizce Ö.		3e 6k	9
Fen Bilimleri Ö.		3e 6k	9
Matematik		4e 2k	6
Beden/Görsel S.Ö.		3e 6k	9
Teknoloji Tasarım Ö		2e 2k	4
Diğer Öğret.		4e 4k	8
Sanal ortamdaki ahlaki değerlerin tümü		Sınıf Ö	- 2
	Türkçe Ö.	3e -	3
	Sosyal B. Ö.	3e -	3
	İngilizce Ö.	- -	-
	Fen Bilimleri Ö.	3e -	3
	Matematik	3e 2k	5
	Beden/Görsel S.Ö.	-	-

	-	1
Teknoloji Tasarım Ö	1k	
Diğer Öğret.	1e	2
	1k	
Sınıf Ö	-	-
Türkçe Ö.	2e	3
	1k	
Sosyal B. Ö.	-	-
İngilizce Ö.	1e	1
Patent ve telif haklarının ihlal edilmesini engelleyen kurallar,Telif haklarına dikkat etme	-	-
Fen Bilimleri Ö.	-	-
Matematik	-	-
Beden/Görsel S.Ö.	-	-
Teknoloji Tasarım Ö	-	2
	2k	
Diğer Öğret.	-	1
	1k	

Tablo 7 incelendiğinde tüm öğretmenlerin yarısının “Dijital etik” kavramının ne olduğuna hayır cevabını verdikleri, diğer yarısının da bu kavramı “Sanal ortamda etik davranma” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Yine tüm öğretmenlerin çok az bir kısmının dijital etik kavramını “Sanal ortamdaki ahlaki değerlerin tümü ve Patent ve telif haklarının ihlal edilmesini engelleyen kurallar,Telif haklarına dikkat etme” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 8. Dijital kanun kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?

Kodlar	Bölümler	Cinsiyet	Toplam
		24e	45
	Sınıf Ö	21k	
	Türkçe Ö.	12e	20
		8k	
	Sosyal B. Ö.	14e	17
		3k	
	İngilizce Ö.	7e	17
		10k	
	Fen Bilimleri Ö.	6e	11
		5k	
Hayır, Bilmiyorum	Matematik	3e	10
		7k	
	Beden/Görsel S.Ö.	10e	14
		4k	
	Teknoloji Tasarım Ö	4e	7
		3k	
	Diğer Öğret.	6e	10
		4k	

	Sınıf Ö	6e 13k	19
	Türkçe Ö.	8e 6k	14
	Sosyal B. Ö.	8e 6k	14
	İngilizce Ö.	4e 4k	8
	Fen Bilimleri Ö.	6e 3k	9
Sanal ortamdaki kanunlara uyma	Matematik	4e 3k	7
	Beden/Görsel S.Ö.	1e 2k	3
	Teknoloji Tasarım Ö	2e 3k	5
	Diğer Öğret.	4e 3k	7
	Sınıf Ö	2e 3k	5
	Türkçe Ö.	- -	-
	Sosyal B. Ö.	2e -	2
	İngilizce Ö.	- -	-
	Fen Bilimleri Ö.	1e 2k	3
Siber suçlarla ilgili kanunlar	Matematik	3e 1k	4
	Beden/Görsel S.Ö.	- 4k	4
	Teknoloji Tasarım Ö	1e 2k	3
	Diğer Öğret.	- 2k	2
	Sınıf Ö	- -	-
	Türkçe Ö.	- 1k	1
	Sosyal B. Ö.	1e -	1
	İngilizce Ö.	- -	-
Patent ve telif haklarının ihlal edilmesini engelleyen kurallar	Fen Bilimleri Ö.	- -	-
	Matematik	1e 1k	2
	Beden/Görsel S.Ö.	- -	-

Teknoloji Tasarım Ö	-	-
Diğer Öğret.	1e	1

Tablo 8 incelendiğinde tüm öğretmenlerin yarıdan fazlasının “Dijital kanun” kavramının ne olduğuna hayır cevabını verdikleri, geriye kalan öğretmenlerin büyük bir kısmının da bu kavramı “Sanal ortamdaki kanunlara uyma” şeklinde ifade ettikleri, tüm öğretmenlerin çok azının yine bu kavramı “Siber suçlarla ilgili kanunlar ve Patent ve telif haklarının ihlal edilmesini engelleyen kurallar” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 9. Dijital haklar ve sorumluluklar kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?

Kodlar	Bölümler	Cinsiyet	Toplam
Hayır, Bilmiyorum	Sınıf Ö	24e 23k	47
	Türkçe Ö.	13e 6k	19
	Sosyal B. Ö.	17e 3k	20
	İngilizce Ö.	7e 10k	17
	Fen Bilimleri Ö.	7e 3k	10
	Matematik	3e 5k	8
	Beden/Görsel S.Ö.	11e 6k	17
	Teknoloji Tasarım Ö	5e 6k	11
	Diğer Öğret.	9e 4k	13
	Sosyal ortamda ne yapması yada ne yapmaması gerektiğini bilmek	Sınıf Ö	8e 14k
Türkçe Ö.		7e 9k	16
Sosyal B. Ö.		8e 6k	14
İngilizce Ö.		4e 4k	8
Fen Bilimleri Ö.		6e 7k	13
Matematik		8e 7k	15
Beden/Görsel S.Ö.		- 4k	4
Teknoloji Tasarım Ö		2e 2k	4
Diğer Öğrt		2e 5e	7

Tablo 9 incelendiğinde tüm öğretmenlerin yarıdan fazlasının “Dijital haklar ve sorumluluklar” kavramının ne olduğuna hayır cevabını verdikleri, geriye kalan öğretmenlerin bu kavramı “Sosyal ortamda ne yapması yada ne yapmaması gerektiğini bilmek” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 10. Dijital sağlık kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?

Kodlar	Bölümler	Cinsiyet	Toplam
Hayır, Bilmiyorum	Sınıf Ö	25e 28k	53
	Türkçe Ö.	13e 8k	21
	Sosyal B. Ö.	15e 2k	17
	İngilizce Ö.	9e 8k	17
	Fen Bilimleri Ö.	7e 6k	13
	Matematik	6e 7k	13
	Beden/Görsel S.Ö.	9e 5k	14
	Teknoloji Tasarım Ö	3e 3k	6
	Diğer Öğret.	7e 3k	10
	Dijital ortamda sağlık işlerini (e randevu, e-tahlil vb) takip etme	Sınıf Ö	- 9k
Türkçe Ö.		6e 4k	10
Sosyal B. Ö.		6e 5k	11
İngilizce Ö.		2e 4k	6
Fen Bilimleri Ö.		2e 2k	4
Matematik		4e 5k	9
Beden/Görsel S.Ö.		2e 5k	7
Teknoloji Tasarım Ö		4e 5k	9
Diğer Öğret.		4e 6k	10
Sınıf Ö		5e -	5
Türkçe Ö.	1e 3k	4	
Sosyal B. Ö.	4e 2k	6	
İngilizce Ö.	- 2k	2	

Dijital araçların neden olduğu fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklar	Fen Bilimleri Ö.	2e	2
		-	
	Matematik	1e	1
		-	
	Beden/Görsel S.Ö.	-	-
	Teknoloji Tasarım Ö	-	-
		-	
	Diğer Öğret.	-	-
		-	
	Sınıf Ö	2e	2
		-	
	Türkçe Ö.	-	-
		-	
	Sosyal B. Ö.	-	-
		-	
	İngilizce Ö.	-	-
		-	
Sağlıkla ilgili bilgilendirici web sayfaları	Fen Bilimleri Ö.	2e	4
		2k	
	Matematik	-	-
		-	
	Beden/Görsel S.Ö.	-	-
	Teknoloji Tasarım Ö	-	-
		-	
	Diğer Öğret.	-	-
		-	

Tablo 10 incelendiğinde tüm öğretmenlerin yarısından fazlasının “Dijital sağlık” kavramının ne olduğuna hayır cevabını verdikleri, geriye kalan öğretmenlerin bu kavramı “Dijital ortamda sağlık işlerini (e randevu, e-tahlil vb) takip etme” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Öğretmenlerin çok az bir kısmının da yine bu kavramı “Dijital araçların neden olduğu fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklar ve Sağlıkla ilgili bilgilendirici web sayfaları” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

**Tablo 11. Dijital güvenlik kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz?
Kısaca açıklayabilir misiniz?**

Kodlar	Bölümler	Cinsiyet	Toplam
	Sınıf Ö	22e	42
		20k	
	Türkçe Ö.	7e	12
		5k	
	Sosyal B. Ö.	16e	18
		2k	
	İngilizce Ö.	8e	17
		9k	
	Fen Bilimleri Ö.	5e	9
		4k	
Hayır, Bilmiyorum	Matematik	4e	8
		4k	
	Beden/Görsel S.Ö.	11e	15

	4k	
Teknoloji Tasarım Ö	3e	6
	3k	
Diğer Öğret.	6e	13
	7k	
	7e	21
Sınıf Ö	14k	
Türkçe Ö.	9e	14
	5k	
Sosyal B. Ö.	3e	5
	2k	
İngilizce Ö.	3e	7
	4k	
Dijital ortamda kendini güvene alma	5e	9
Fen Bilimleri Ö.	4k	
	3e	11
Matematik	8k	
	-	4
Beden/Görsel S.Ö.	4k	
	2e	4
Teknoloji Tasarım Ö	2k	
	5e	5
Diğer Öğret.	-	
	3e	6
Sınıf Ö	3k	
	2e	6
Türkçe Ö.	4k	
	4e	5
Sosyal B. Ö.	1k	
	-	1
İngilizce Ö.	1k	
	2e	4
Fen Bilimleri Ö.	2k	
	3e	3
Matematik	-	
	-	2
Beden/Görsel S.Ö.	2k	
	2e	5
Teknoloji Tasarım Ö	3k	
	-	2
Diğer Öğret.	2k	
	-	-
Sınıf Ö	-	-
	2e	3
Türkçe Ö.	1k	
	2e	6
Sosyal B. Ö.	4k	
	-	-
İngilizce Ö.	-	-
	1e	1
Siber saldırılara karşı güvenliği sağlama	-	
Fen Bilimleri Ö.	-	

Matematik	1e	1
	-	-
Beden/Görsel S.Ö.	-	-
	-	-
Teknoloji Tasarım Ö	-	-
	-	-
Diğer Öğret.	-	-
	-	-

Tablo 11 incelendiğinde Sınıf, Sosyal Bilgiler, İngilizce, Beden/Görsel Sanatlar ve Diğer grubunda yer alan öğretmenlerin yarısından fazlasının “dijital güvenlik” kavramını bilmedikleri, bu öğretmenlik alanlarından geriye kalan öğretmenler ile Türkçe, Fen Bilimleri ve Matematik öğretmenlerinin genelinin bu kavramı “Dijital ortamda kendini güvence alma ve Şifreli işlerde güçlü şifre oluşturma” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Türkçe, Matematik ve Fen Bilimleri öğretmenler

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin bulgular kısmında verdikleri cevaplar tartışılmış, konuyla ilgili daha önce yapılmış ve bu çalışmanın sonuçlarını destekleyen yada desteklemeyen araştırmalara yer verilmiştir. Birinci alt problemin sonuçları incelendiğinde Genel olarak Sınıf ve Beden/Görsel Sanat öğretmenlerinin yarısından fazlasının, diğer tüm öğretmenlik alanlarının da yarıya yakınının Dijital Vatandaşlık kavramını bilmedikleri görülmektedir. Dijital vatandaşlık kavramının ne olduğunu genel olarak öğretmenlerin bilmiyor olmaları değişen çağı takip etmediklerinin bir sonucudur. Şeylan (2008) yaptığı çalışmada öğretmenlerin genel olarak kitle iletişim araçlarını kullanma konusunda yeterli donanıma sahip olmadığını ortaya koymaktadır. Dijital teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı bu çağda, eğitimin sınıflardaki uygulayıcısı olan öğretmenlerin klasik rollerinde bir devrim yaşanmış, dijital teknolojiyi kullanma konusundaki bilgi, beceri ve yeterlilikleri giderek önem kazanmıştır. Bundan dolayı, çağın öğretmenlerinden hitap ettikleri kitleye uygun pedagojik bilgiye ve çağın gereklerine uyabilecek düzeyde teknolojik yeterliliğe sahip olmaları beklenmektedir (Yaman, Demirtaş ve Aydemir, 2013). Umay'ın (2004) 25 matematik öğretmeni ve 53 matematik öğretmen adayı ile öğretim sürecinde bilişim teknolojilerinin kullanımına ilişkin bakışlarını belirlemeye yönelik çalışmasında öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin bilgi teknolojilerine yeterince hâkim olmadıklarını ortaya koymuştur. Prensky (2005) günümüz öğrencilerinin, sınıf ortamındaki öğretmenlerden çok farklı olduğunu, 20. Yüzyılın eğitim anlayışı ile hareket eden öğretmenlerin 21. Yüzyılın dijital yerli olarak ifade edilen öğrencilere rehberlik yapamadıklarını düşünmektedir. İkinci alt problemde elde edilen sonuçlar incelendiğinde Teknoloji Tasarım ve Beden/Görsel Sanatlar öğretmenlerinin dışında tüm öğretmenlerin dijital erişim kavramını “İnternet ve dijital araçlar vasıtasıyla bilgiye erişim” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. 2010 yılında 154 bin aboneli bulunan fiber internet altyapısı Mart 2014 itibarıyla 1,28 milyon aboneye ve yüzde 22 hane halkı kapsama oranına ulaşmıştır. Benzer bir artış mobil telefon kullanımında da görülmektedir. 2014 itibarıyla 13,3 milyon aboneli bulunan sabit telefon hizmetlerinin yanında mobil telefon abone sayısındaki artma eğilimi devam etmiş ve aynı dönem itibarıyla yüzde 91,5’lik penetrasyon oranı ile 70,1 milyona ulaşmıştır (BTDB, 2015). Türkiye’de sayısal olarak dijital erişim olanaklarını artmasının, dijital erişim kavramının özünün anlaşılmasına pek de etki etmediği söylenebilir. Üçüncü alt problemde elde edilen bulgular incelendiğinde tüm

öğretmenlerin yarından fazlasının “Dijital ticaret” kavramını İnternet aracılığıyla yapılan ticaret şeklinde tanımladıkları görülmektedir. Bu sonuç Türkiye’de internet kullanım oranının artmasının bir sonucu olabilir. TÜİK’in (2014) Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması internet kullanan bireylerin internet üzerinden kişisel kullanım amacıyla mal veya hizmet siparişi verme ya da satın alma oranının %30,8 olduğunu, önceki yıl internet üzerinden alışveriş yapanların oranının ise %24,1 olduğunu ortaya koymaktadır. Dördüncü alt problemde elde edilen sonuçlar incelendiğinde tüm öğretmenlerin yarından fazlasının “Dijital iletişim” kavramını “Sosyal medya araçlarıyla iletişime geçmek” şeklinde tanımladıkları görülmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de internette iletişim denilince akla gelen ilk şey sosyal paylaşım siteleri aracılığıyla yapılan iletişim faaliyetidir. TÜİK’in (2016) Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2016 yılının ilk üç ayında internet kullanan bireylerin %82,4’ünün sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşma, %74,5 ile paylaşım sitelerinden video izleme, %69,5 ile online haber, gazete ya da dergi okuma, %65,9 ile sağlıkla ilgili bilgi arama, %65,5 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama ve %63,7 ile İnternet üzerinden müzik dinleme (web radyo) faaliyetlerini yaptığını ortaya koymaktadır. Beşinci alt problemde elde edilen sonuçlar incelendiğinde tüm öğretmenlerin genel olarak yarısının Dijital okuryazarlık kavramını bilmedikleri, diğer yarısının da bu kavramı “Sanal ortamda e-kitap, e-dergi, e-gazete okumak ve Kitle iletişim araçları ve dijital araçları etkin kullanan kişiler” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Dijital okuryazarlık kavramının e-kitap, e-dergi vb. kavramlarla ilişkilendirilmesinin önemli nedenlerinden biri okuma veya yazma denildiğinde hemen bir basılı kaynağın okunması veya yazılması durumunu olabilir. Okuma kavramının dijital kavram ile birlikte kullanılması sonucu da "dijital okuryazarlık" kavramı internette bir şey okuma veya yazma şeklinde algılanmaktadır. Altıncı alt problemde elde edilen sonuçlar incelendiğinde, tüm öğretmenlerin genelini dijital etik kavramının ne demek olduğunu bilmedikleri, diğer yarısının da bu kavramı “Sanal ortamda etik davranma” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Yedinci alt problemde elde edilen sonuçlar incelendiğinde, tüm öğretmenlerin genel olarak “Dijital kanun” kavramını bilmedikleri görülmektedir. Sekizinci alt problemde elde edilen sonuçlar incelendiğinde tüm öğretmenlerin genel olarak “Dijital haklar ve sorumluluklar” kavramını bilmedikleri görülmektedir. Dokuzuncu alt problemde elde edilen sonuçlar incelendiğinde tüm öğretmenlerin genel olarak “Dijital sağlık” kavramını bilmedikleri görülmektedir. Onuncu alt problemde elde edilen sonuçlar incelendiğinde tüm öğretmenlerin genel olarak “Dijital güvenlik” kavramını bilmedikleri görülmektedir. Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin dijital vatandaşlık ve alt boyutları konularında yeterli bir bilgi düzeyine sahip olmadıkları görülmektedir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplardan bu kavramların birçoğunu ilk defa duydukları anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Alberta Education. (2012). *Digital Citizenship Policy Development Guide*.<https://education.alberta.ca/media/3227621/digital-citizenship-policy-development-guide.pdf>. Erişim tarihi: 16.06.2015

Churches, A. (2011). *The Digital Citizen*.
<http://edorigami.wikispaces.com/The+Digital+Citizen>. Erişim tarihi: 16.06.2016

- Görmez, E. (2016). Öğretmen Adaylarının “Dijital Vatandaşlık ve Alt Boyutları” Hakkındaki Görüşleri (Bir Durum Çalışması), *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(21).
- Gürcan, H. İ. (2013). *İnternette Medya Okuryazarlığı Yaklaşımı*, <http://inettr.org.tr/inetconf16/sunum/inettr11-5.doc>. Erişim tarihi: 16.06.2016
- Kepekçi, Y. K. (2008). *İnsan Hakları Ve Vatandaşlık*. Ankara: Ekinoks Yayınevi
- Kızılay, N. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmenim Bana Göre İyi Vatandaş, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(11).
- Prensky, M. (2005). Listen to the natives. *Educational Leadership: Learning in the Digital Age*. 63 (4), 8-13. <http://www.siprep.org/prodev/documents/Prensky.pdf> Erişim tarihi: 03.08.2016
- Ribble, M. (2011). *Digital Citizenship in Schools (2nd ed.)*. Eugene, OR: International Society for Technology in Education (ISTE).
- Şeylan, S. (2008). *Medya Okuryazarlığı Ders Uygulamalarında Dünya Üzerinde Görülen Aksaklıklar*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Umay, A. (2004). Primary mathematics teachers’ and prospective teachers’ perspectives towards ICT use. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 26, 176-181. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1105-published.pdf>. Erişim tarihi: 03.08.2016
- Yaman, H., Demirtaş, T. ve Aydemir, Z.,İ. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dijital Pedagojik Yeterlilikleri, *Turkish Studies* 8(8)
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2011). *Sosyalbilimlerdenitelaraştırmayöntemleri*. Ankara: SeçkinYayıncılık

İNTERNET KAYNAKLARI

- BTDB (Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı) (2015). *2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı* file:///C:/Users/Asus/Downloads/20152018_bilgi_toplumu_stratejisi_ve_eylem_plani.pdf. Erişim tarihi: 23.08.2016
- digitalcitizenship.net (2016). *Digital Citizenship, Using Technology Appropriately*, <http://www.digitalcitizenship.net/>. Erişim tarihi: 12.06.2016
- TÜİK, (2014). Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16198>,
_____(2016). <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779>. Erişim tarihi: 16.08.2016

EK-1 AÇIK UÇLU GÖRÜŞME FORMU

Değerli katılımcı, bu çalışmanın amacı öğretmenlerin/öğretmen adaylarının "dijital vatandaşlık ve alt boyutları" hakkındaki düşüncelerini ortaya koyarak, konuyla alakalı yeterlilik düzeylerini tespit etmektir. Bu çalışmada, isimleriniz kullanılmayacaktır. Şimdiden vereceğiniz samimi ve içten cevaplardan dolayı teşekkür ederim.

1. Dijital vatandaşlık kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Biliyorsanız kısaca açıklayabilir misiniz?
2. Dijital erişim kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?
3. Dijital ticaret kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?
4. Dijital iletişim kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?
5. Dijital okuryazarlık kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?
6. Dijital etik kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?
7. Dijital kanun kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?
8. Dijital haklar ve sorumluluklar kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?
9. Dijital sağlık kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?
10. Dijital güvenlik kavramının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Kısaca açıklayabilir misiniz?

EK-2 KODLAR VE TEMALAR

1. Dijital vatandaşlık

e-devleti sık kullanan kişiler

Sanal ortamda etkin olan vatandaş

Günlük işlerini genelde internet aracılığı ile halleden kişi

2. Dijital erişim

Hayır, Bilmiyorum

İnternet ve dijital araçlar vasıtasıyla bilgiye erişim

3. Dijital ticaret

Hayır, Bilmiyorum

İnternet aracılığıyla yapılan ticaret

4. Dijital iletişim

Hayır, Bilmiyorum

Sosyal medya araçlarıyla iletişime geçmek

5. Dijital okuryazarlık

Hayır, Bilmiyorum

Sanal ortamda e-kitap, e-dergi, e-gazete okumak

Kitle iletişim araçları ve dijital araçları etkin kullanan kişiler

Medya iletilerinde yer alan işaret ve sembolleri anlayan kişiler

Uzaktan eğitim uygulamaları

6. Dijital etik

Hayır, Bilmiyorum

Sanal ortamda etik davranma

Sanal ortamdaki ahlaki değerlerin tümü

Patent ve telif haklarının ihlal edilmesini engelleyen kurallar, Telif haklarına dikkat etme

7. Dijital kanun

Hayır, Bilmiyorum

Sanal ortamdaki kanunlara uyma

Siber suçlarla ilgili kanunlar

Patent ve telif haklarının ihlal edilmesini engelleyen kurallar

8. Dijital haklar ve sorumluluklar

Hayır, Bilmiyorum

Sosyal ortamda ne yapması yada ne yapmaması gerektiğini bilmek

9. Dijital sağlık

Hayır, Bilmiyorum

Dijital ortamda sağlık işlerini (e randevu, e-tahlil vb) takip etme

Dijital araçların neden olduğu fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklar

Sağlıkla ilgili bilgilendirici web sayfaları

10. Dijital güvenlik

Hayır, Bilmiyorum

Dijital ortamda kendini güvене alma

Şifreli işlerde güçlü şifre oluşturma

Siber saldırılara karşı güvenliği sağlama